

ПРЕДАНИЯ ЗА СКРИТИ БОГАТСТВА ОКОЛО ТЪРНОВО

Михаил Москов

Отдавна събирам предания за старото време на Търново, за нашите царе, воеводи, за падането на старата столица на България под турците, за скритите богатства около Търново и др. Някои от тези предания съм вече обнародвал в наши вестници и списания. Тука искам да съобщя някои предания за скрити богатства около Търново. Тези предания съм събирал от дълго време и съм ги проверявал от много люде. В своите разпитвания се убедих, че околните села, особено балканджиите знаят много повече предания за старата столица на България, отколкото самите търновци. Вижда се, че старото население избягало от столицата във време на страшния разгром и е отнесло със себе си спомените на града си за миналото му, за идването на турците, за падането на столицата под властта на завоевателя и др. И ако искаме да си послужим с някои предания за нашата история, трябва да се обърнем към малкото останали старци - към населението което живее край полите на балкана.

Не мога да гарантирам до колко тези предания имат в себе си нещо историческо, ще покажат само разкопките, които могат да се направят някога. Искам да направя известни тия предания на тези, които се биха наели да направят разкопки по тези места, които ще им посоча. Негли може да се намери нещо.

Като столица Търново не е бил без богатства. Тук са живели царе, велможи, воеводи, които в борбата си с околните народи са донасяли богатства, скъпоценности и са ги оставяли в Търново. Когато приближавала страшната катастрофа, царете излезнали с войските да се борят срещу неприятеля, като оставили всичките си богатства в столицата и са загинали някъде далече от своя град. Евтимий останал да брани Търново, когато бил в обсада цели три месеца. Навярно обсаденият като видял безисходността на своето положение, постарали се да скрият богатството в земята, вътре в пещери, в кладенци, в подземия, в черковите, в основите на палатите и др. Навярно неприятелите са търсили нещо скрито, но и много нещо е останало още в земята и чака лопата да го изкара из тия скривалища, в които лежи вече пет века. Преди да падне Хисарят, трябва да е опожарен, защото от разкопките които се направиха по тези местности има следи от пожар. Новите владетели на Търново нямаше да събарят зданията, палатите, черковите и да градят на тяхно място други, особено като се знае, че те в първо време имали нужда от жилища. Навярно преди да станат господари на укрепленията, огънят е опожарил всичко и е оставил в ръцете на завоевателя само развалини. Като е тъй, може да се предположи, че богатствата са още скрити в земята под развалините на опустошителния огън.

След нашето освобождение, когато нямаше още закони за старините и когато всеки можеше да копае навред свободно, много малджии ровеха по Трапезица и по Хисаря за имане, което според преданието било заровено по тези места. Малджиите диреха царски корони, със стойността на които можела да се издържа държавата няколко години без да плаща населението нито стотинка. Търсеха и складиращи пари в подземия. С тези пари можело да се направят мостове по всички реки и пак щели да останат от тези пари много злато. По скалите на Преображенския манастир ходеха, па и сега ходят срещу Гергьовден малджии да гледат към Трапезица и Хисаря где ще поиграе имане, за да го разкопаят на другия ден. Това показва още, че е живо преданието между търновското население и между околните села, че има заровени богатства между развалините на старата столица.

Ето где се предполага да има богатства заровени в земята:

1. Богатствата в Трапезица

Трапезица е едно издигнато място между града и Хисаря. То е като полуостров, който само от север се съединява от сушата. В старо време това място било заобиколено с яки стени които се издигали няколко метра над повърхността му. Имало е само един вход и то откъм юг, гдето се намирала яка желязна врата на местността "Царева стъпка". От друго място не можело да се влезе на Трапезица. Към днешния мост в Асеновата махала се спущала стена; тази стена от която е останала една малка част била дебела около 2 метра и висока около 5 метра. Такава също стена имало и от другата страна, гдето е днес кантонът. Тази стена, на която основата се откри когато копаха за спирката, се спущала чак до реката и отделяла града от еврейската махала, която се почвала приблизително от днешната спирка и отивала към Дервенето. Към тази страна се намирали махалите, които били населени с бедно население. Тези две стени пазели да не може да се идва под крепостта към днешния квартал на Асеновата махала.

Трапезица не е била населена, тъй както са били населени другите части на града. Там имало място за черкви, където се погребвали богатият елит на деня, велможите и техните семейства. Там била и черквата "Свети Иван Рилски", в която пазели мощите на този светец, след като били пренесени от черквичката на същото име и която се намирала до черквата "Св.Св. Петър и Павел". До черквата "Свети Иван Рилски" се намирал и "съдният" дом, т.е. едно здание в което българските царе и българското духовенство съдели нашите еретици, които безпокоили тогава държавата и черковата ни. Там са станали и други събори и официални срещи. Имало много килии в които живеели калугери, които бог много наспорил в тези времена. Трапезица с една дума била място, където се пазели мощи, скъпи черковни предмети и религиозно средище като Света гора за Гърците, като Кремъл за руснаците от които не малко примери сме вземали.

На северната страна на Трапезица имало яка укрепена кула, гдето живеели войници и пазели укритието, щото от там била най-лесно уязвима тази крепост. И до сега още личат основите на тази кула, която както изглежда била здрава и голяма. Там се помещавали войниците, които пазели крепостта. Около дуварите на цялата крепост имало бойници или малки кулички. в които войниците следели да не би да се приближи неприятел до подножието на самата крепост та да се покатери на нея със стълби както се изкатерили по царската крепост и превзели Цариград в 1453 година. Такива бойници имало най-вече по ъглите. Следи от тях са останали и до днес.

По време на обсадата околното население се прибирало освен в Хисаря и в Трапезица. До черковата "Свети Иван Рилски" имало цистерна, която се пълнела с вода от покривите на тази черкова и на близките здания. Когато турците заобиколили града, в Трапезица имало няколко хиляди българи от които по-голямата част били изклани. Останалата част били изселени или изпратени на заточение.

Същинският вход към Трапезица е обрасъл с тръни и бодили, като е станал непроходим. На тази местност се иде от към северната страна по оня път, който направиха за да може цар Фердинанд да излиза с кола. Входът при Царева стъпка се забрави и остана в бурени. Едничката врата, която стърчала на този вход била свалена преди 80-90 години и това мило и скъпо на старите българи светилище обрасло с див треволяк и са пладнували по него дръгливите махленски крави.

Като разказах така накъсо за историята на Трапезица, искам да спомена за преданието което гласи, че там има закопани богатства.

Още преди освобождението, когато аз обхождах людете, една старица на около

90 години ми разказваше, че е чувала от баба си като била малка, че Дербхането, т.е. Тарапаната (изкривено от арабски дербхане) било на Трапезица и там секли старите българи своите пари. Самото дербхане се намирало в едно дълбоко подземие и в него се пазело българското държавно богатство. Когато напускал царят града и отивал да се бори с турците, проклетел парите и казал да могат да се вземат само когато се освободи отново България, ако случайно изпадне от турците. Царят заминал и тарапаната останала пълна с пари. Турците обсадили града, превзели го и се явили на Трапезица пред подземие, което било отворено и пълно с монети. Като видели победителите толкова пари пред очите си хвърлили се в подземие и почнали да грабят парите. Обаче когато щели да излизат вече вратата се затворила - тя била само от желязо. За да се видят на свобода, турците трябвало да оставят парите. Щом пуснели парите, вратата се отваряла тутакси - зер царят ги бил проклетел и никой не можел да ги вземе.

Един турчин поискал да се изхитри и влязъл в подземие да си вземе за харчлък, но вратата се затворила и той останал в земята жив погребан. Чакали го техните, него го няма. Най-сетне се подсетили, че може да е в подземие. Отиват там, повикват го и той се обадил, ала не може да излезе.

- Изуй си Цървулите! - извикали неговите хора. Може да са се скрили някои монети там! Нещастникът си изул цървулите, монетата дръннала на пода и вратата се отворила. Турчинът излязва от там и не помисля повече да се връща да дири скрити пари в подземие, гдето щял да намери без малко смъртта.

Като се уверили турците, че не могат да вземат парите и разбрали, че са "проклетни" решили да заровят страшното подземие. Така се забравило това богатство. "Но се освободи България!" - прибави тогаз бабичката. "Може да се вземе, защото тъй казал тогавашния български цар. А тя ще се освободи: Виждаш ли там онова дърво? То е вече зелено" - бяха последните думи на бабичката като посочи към дървото до джамията в Хисаря. Като дойдох в Търново преди 35 години и си спомних за това предание, залових се да разпитам неколцина стари турци за него. Те ми разказаха горе-долу, току-речи същото с много малки изменения. Те прибавиха, че техният Коран забранявал на свои последователи да търсят имане или да събират скъпи предмети. Имало нареждания в турско време да заравят места, дупки, пещери в които се предполагало да има нещо от стари времена.

Пътувах преди няколко години из Тревненско и стари хора ми разказваха, че чували от дедите си да се говори, че старите наши царе секли парите си в Търново. Там им била тарапаната. Питам и стари българи в града и те ми разправяха, че старите наши царе секли парите си на Трапезица. Тарапаната се намирала към южния край, пред входа на Трапезица, като се влиза през "Царевата стъпка", място, гдето се вижда нещо като следа от човешки крак; уж там бил стъпил някой си наш цар, когато камъкът бил мек като восък. Подземие служело да се складират парите. Над самото подземие имало здание, в което се секат парите. Цялата Трапезица била заобиколена със стени. Желязната и врата се заключвала с три кофара. колкото една конска торба всеки един от тях.

Не мога да кажа колко е вярно всичко това нещо, разказвам го като предание, което е останало да съществува между народа. Това предание карало малджиите да копаят по Трапезица преди да започнат там разкопките, като предполагали, че ще намерят парите. Защото България се била освободила.

Наистина важен въпрос е, где са секли царете своите монети. Някои предполагат, че са ги секли в Западна Европа, в Италия. Това може да е било при някои, но не всички царе са били добре със Западна Европа, не всички са имали възможност. Не може ли да се предположи, че са идвали от Западна Европа монети в България и са намервали достъп при българските царе? При това, като се вгледа човек в направата на българските монети вижда, че някои са с много проста направа, а това

показва, че нашите българи не са ходили много далеч от Трапезица да секат своите монети. Така, щото преданието не ще е много далеч от историческата истина.

2. Богатството на Казъ-Хисаръ.

Казъ Хисаръ е издигната местност, която се отделя от Хисаря с река Янтра. Тя е продължение от Шереметските височини и е достъпна само от към това село - Шереметя. Още римляните са били заселили това място и по него има много римски остатъци от кули, водопровод, резервоар, стени, камъни с надписи и др. Римляните са ходили откъм Шереметя, заселили са това място и са разположили своите войски, като ги укрепили здраво. Намерват се по него римски пари, особено на северното нанадолнище, гдето са били къщите на римляните и от там са останали и до сега следи от основи. Както имах случай да кажа другаде, там навярно са се намирвали римските дружини, които са пазили града Никополис на река Росица. Навярно и името си е получила тази местност от първите си жители - от кастелум - укрепен замък, твърдина, лагер и сетне изменено и съкратено на къс и прибавено името Хисаръ, което значи на арабски "крепост" и с което турците са нарекли всички укрепени места, които са срещали в своя завоевателен поход.

Римляните са били докарвали вода от далеч. Водопроводите са се намирали по билото на тази местност, мястото им личи и до сега, а резервоарите се намирали на североизточната страна на крепостта и до ден днешен личат остатъците от основите му. Турците ги наричат хамамъ - баня. На най-тясното място по тази местност е прокарана напречна стена, която е пазела входа към жилищата на населението. Основите от тази стена личат и до сега - чиста римска направа. Личат и големите врата през които се е влизало в укреплението. Личат и основите на кулите, които са пазили тази местност.

Преданието гласи, че и там имало зарити богатства. Доста малджии са се провървяли по тези места да дирят имане и са правили много разкопки. Аз се заинтересувах и разпитах турците които били последни жители на тази местност. Те ми разказаха, че чували да се говори от бащите им и от дедите им, че наистина имало подземия в които намирвали различни стари неща, а така също и пари, които не вървяли в държавата им. Най-сетне намерих един стар турчин, който ме заведе един ден на Казъ-Хисаръ, показа ми едно място и каза:

- Ей тука долу ни беше лозето! Ние идвахме с родителите си да го работим. Като няхмахме работа, момчетията се събирахме ей на това място да играем. Има една дупка, през която се спущахме и влизахме в едно подземие в което имаше различни дървени и кожени неща: различни колелета от кола, икони, книги, пръстени съдове. Вземахме от тях някои работи и играехме като деца. Цялото подземие е изградено (като кивгар) свод и е много дълбоко. Можеха да влизат в него само по пъргавите и силните. Малките и слабите седяха навън. Един ден бащите ни решиха да затворят с дървета, с тръни и с камъни входа, да не би да падне някое дете или възрастен човек вътре. Върху тръните и дърветата нахвърляха пръст и тъй се заличи този вход. Сега да се копае малко и този вход ще се намери. Не зная дали ще ви струват нещата които ще намерите вътре, но ще намерите нещо.

Аз попитах виждал ли си сам с очите си подземиеето или да е чувал само да се говори за него. Той ме увери с честната си дума, че е влизал сам в него и е виждал с очите си предметите за които говори.

Освен това подземиеето малджиите сочат и други места по тази страна със заровено имане и постоянно копаят и дирят това имане.

Независимо от това, че турчинът ме уверяваше в честната си дума, че виждал и влизал в подземиеето, може да се допусне, че на Късъ-Хисаръ ще има нещо останало от старите времена. Тази местност с била най-напред заселена от

римляни, сетне се настаняват българите, подир това турците. Като се сменявала, а това ставало при изключителни обстоятелства - насилствено една народност с друга, не е могло да се изнесе тъй лесно всичко, което се е пазело там. Падането или предаването па тази височина е ставало всеки път с катастрофа. Затова богатствата са бивали всякога скривани в земята, за да се вземат при благоприятни времена. Такива времена не наставали и богатствата оставали в земята. И преданията за тези богатства се пренасяли от поколения на поколения, докато достигнат до нас изопачено, преувеличено, смесено с измислици, които ги затъмняват. Но като се изчисти от тях, остава самата истина, която ги е създала.

Така стои работата изобщо с преданията. На същата тази местност има един извор, който никога не пресъхва и който се нарича "Божето кладенче". Той се намира току-речи на върха на Касъ-Хисаръ и навярно има връзка с онзи водопровод, по които е текла водата да пои тази височина и да пълни резервоара. Всеки който отиде при това кладенче и налее вода, трябва да откъсне парцалче от дрехата си и да я остави там. Едно предание което намерих между населението на Малкия Чифлик гласи, че като се изкопае дълбоко в това кладенче, на което водата идвала отдалеч, ще се стигне до едно подземие пълно със злато и със скъпоценни предмети. Само че имало една златна змия, която пазела богатството. Няколко души влизали вътре да го търсят и вземат, но ставали тутакси жертви на лакомията си. Най-сетне населението да се отърве от постоянни жертви, решило да затрупа това помещение и да издигне кладенец на мястото му, да не влизат хора да не стават "зян" на лакомията си. И понеже това кладенче е издигнато на такова място, се нарича "божи" и всеки който иска да се отърве от влиянието на магията, трябва да остави нещо от себе си там.

Това кладенче съществува и до сега и навярно ще има връзка с някои далечни извори, защото не е мислимо да има вода в него на такъв висок баир. Едни разкопки над него отгоре по височината ще донесат негли някое откритие.

3. Богатствата при Бялата вода

"Бялата вода" е местност над индустриалния квартал. Когато има големи дъждове, от скалата тече вода, която наподобява рядко мляко. Околното население казва, че когато започва да тече бялата вода, ще има наводнение. Предполагам да има горе в скалите пещера, която по време на големи дъждове се напълва. Водата измива варта по стените на пещерата и почва да тече белезникава. Както и да е, местността носи името "Бялата вода". Под скалите, откъдето се изтича водата има две височини, които обръщат вниманието на човека. Под тях отдолу се намира фабриката на братя Кърджиеви. Там в старите времена е бил разположен градът, на който населението гледало, когато посякли и хвърлили от скалата патриарха Йоакима II, който поддържал татарите.

Един ден се почуква на вратата ми. Аз излизам и гледам да стои на пътя един от тревненските колиби на около 35-40 години. Запитах го какво дири и той ме попита дали зная где се намира местността "Бялата вода". Разпитах го подробно защо дири тая местност и защо дири точно мене.

- Научих се, каза той, че можеш да копаяш свободно и да дириш имане. Затова дойдох да се посъветваме дали не можем да разкопаем могилата под "Бялата вода". Там ще намерим голямо богатство.

Тръгнах с него към Хисаря и го разпитвах откъде знае той, че там се намират пари заровени. Ето какво ми разказа той:

- Имах стар дядо, който обичаше често да ми разказва за Търново. Когато дойдехме тук на пазар, защото неговият прадедо се бил заселил от Търново, когато дошли турците в България. Къщата им била по тия места и когато се готвели да

бягат, заровили парите и всичкото си богатство в земята. Предполагали, че ще се върнат и ще си го вземат. Турците се закрепих тук и никой не можел да се върне тъдява. Дядо му отдалеко можел само понякога да зърне това място. Той разказал това на синове и на внуци, докато стигне до нас (до тука на 12 ноември 1944 година). Най-вероятно става въпрос за 1914 година.

Като приказвахме така, стигнахме до североизточната част на Хисаря и разгледахме от там местността. Действително има 2 малки могилки. Но аз въпреки думите му не се уверих и изказах силно съмнение. Той се закле няколко пъти и каза, че знае мястото. Можел сам да дойде и да потърси богатството, но не се решавал, защото се научил, че било забранено да копае там и да дири имане. Затова подирил мене, защото съм имал право да правя разкопки, да диря старини и богатства. Като ми наговори още някои работи за миналото на Търново, работи които бил слушал от дядо си, обеща да дойде след няколко време с други лица, които му били роднини и които знаели много подробно. Аз записах името му и колибите от Дряновско, но по една нещастна случайност изгубих бележките си. Наскоро настана Първата война. Свикаха наборите, заминаха нашите младежи към турската граница и този човек не се видя повече.

Местността под "Бялата вода" е била населена във време на старото Търново, но с идването на турците това население напуснало жилищата си, защото се намирало на незащитено място, изложено на опасност.

И по тези места малджиите разказват за големи богатства, особено по Ксилофора. Ни една стена не е останала здрава тук. А това показва, че ще има предания за големи богатства по тези места, но кога ще се разкрият Бог знае?

4. Богатствата в Хисаря

Хисарят е най-забележителната височина в Търново. Там са били най-високите държавни учреждения, като палата, царските черкви, патриаршията и др. Хисарят бил разделен на три части. Първата част е била южната. Като теглите една линия от изток към запад да мине една линия през черковата, която се намирала на най-високият връх на тази местност, която се наричала "Възнесение" или "Майка на българските черкови" както я величае един наш старовремски писател - Цамблак. По тази линия е минавала стена, от която основите са останали и до днес. В тази южна част са стояли войниците и държавните роби, като Киръ Тодор, Балдуин и др. Имало е и няколко кули, от които най-важната била тъй наречената днес "Балдуинова" или източната. Тази кула пазела източната страна на крепостта и вратата през която се излизало във Френкъ Хисар и връз която избягал Смилец, когато взел българският престол Светослав Тертер. До тази кула се намирвал един подземен проход, който се спущал чак долу до реката, по който са се спущали по време на обсада да вземат вода, на който и до сега са останали здрави основите и за който говори Хаджи Калфа в своите записки за Търново.

Другата част била на север от черковата "Св. Петка". Личат основите и на тази стена, която отделяла тази част от средната. Тази северна част имала голяма кула в която живеели войници, които пазели северната врата през която турците влезли в крепостта. Основите на тази кула са разкопани преди няколко години.

Средната или главната част се е намирала между тези две части и е била отделена със стени. В тази част се намирили палатите, мощите на някои светци и други скъпоценности. Тук се намирва и черковата "Св. Петка", която е издигната около 1232-33 година по времето на Асен II. Тази черкова била по-сетне обърната на джамия, която последното земетресение разруши. Много предания са останали за тази джамия. За малджиите тя е интересна много, защото в нея уж се пазели богатствата на българските царе. Преди да избяга последния български цар и преди

да предаде Евтимий крепостта били заровени в нейните подземия всички скъпоценни неща. В нейните подземия се скрили и младоженците, които се венчали преди да дойдат турците. Младоженците се вестявали всеки петък в джамията и плашели турците, но богатствата не се показали никому. След нашето освобождение, когато джамията станала достъпна за българския крак, българите влезли вътре да дирят богатствата. Те се заловили най-напред да копаят по средата на джамията и като покопали около 1-2 метра открили една мраморна плоча, която била доста дълга и широка. Зарадвани от това те решили с нелеки усилия да поместят тази плоча и да задоволят любопитството си, като видят какво има под плочата. Наистина издигнали плочата, но що да видят. Подземието било пълно с различни книжа, без да намерят пари, което ги интересувало. Като нямали нужда от книги пуснали плочата на мястото и заровили я и решили да копаят на друго място. Но като нямали време отложили работата си за друг път. Обаче наскоро правителството турило ръка на тази джамия и я направило склад за патрони и оръжия. И така се пресекли желанията на долномахленците да копаят богатствата на българските царе.

Това не е приказка, това е истина. Аз чувах тази история от очевидци на това разкопаване. Вярвахме няколко души в тази работа. Много пъти ме молеха да искаме тази джамия да се отстъпи на града и да се намерят поне тези книги. Няколко пъти обикаляхме около нея и очевидец ми сочеше мястото където са копали. Джамията е важна в историческо отношение. Тя е правена няколко години след падането на Търново под турците и я правил Ферус Абдул Ахов, като вземал камъните от палатите. Обаче той съградил само това, което се намирва над основите. Самите основи са стари. В тази черкова, или по сетне джамия пазели мощите на "Св. Петка Епиватска" до самото влизане на новите завоеватели в старата столица. Гдето иде да се каже, българите са имали възможност да потулят много неща в земята. Черковата е била до самите палати. Навярно е трябвало да има връзка между палата и голямата черкова.

Джамията беше здрава и военен склад до последното земетресение. През време на това земетресение се разруши тя и днес стърчат само едни големи дувари от нея и тях времето, бурите и стихииите разрушават, без да се погрижи някой да се почисти вътрешността. Тя е заобиколена от много предания както за дървото и пр. За това дърво идват много чужденци и ние сме оставили и него и черковата да се трепят от лицето на земята.

Малко на юг от черковата или джамията има място, което ми показва един стар турчин и в което имало някакво си подземие с желязна врата. Все по това време беше, когато правих разкопки по Хисаря ме намери един стар турчин и ме заведе към Хисаря, като ми разказа следното:

- Бях малък, каза той. Баща ми искаше да направи мазата, в която вързвахме коня си по-широка, за това се залови да копае дъното. И като копаехме тъй, стигнахме до една голяма желязна врата с дебела желязна халка. Баща ми почука вратата, остави лопатата и отиде в конака. Там той питал, както ни разказваше по-сетне управлението, бива ли да копае повече, след като намерил такава врата в мазата. Турците се посъветвали и намерили в корана, че е грешно да се копае по такива места. Затуй посъветвали баща ми да зарие вратата и да остави мазата си по-плитка. Баща ми се върна, зарови вратата и си излязохме. Често баща ми разказваше тази история, но не се реши вече да копае, защото беше турнал дървета и камъни, върху които спеше конят. Като те гледам да копаеш сега, реших да ти разкажа тази история. Турни ми главата на едно дърво и сложи брадвата на нея и тогава реши да копаеш. Ако не намериш желязната врата, давам ти право да ми отрежеш главата. Не мога да зная какво има под тази врата, но вратата ще намерим.

Така ме уверяваше този турчин. По тези места се бяха заловили да копаят порано малджии, но ги спря властта по заповед на бившия цар, защото мястото било подарено нему.

Какво може да се намери под тази желязна врата, не мога да кажа, но вярвам, че ще се намери под земята врата, защото турчинът беше много искрен в думите си, категоричен в твърденията си и очевиден на това, което ми разказваше.

5. Богатствата в стария манастир "Света Троица"

По това време беше, когато аз разкопах в черковите "Свети Димитър" и "Свети 40 мъченици", когато дойде при мен един малджия и ми съобщи, че знае големи богатства и ме помоли да идем да ги разкопаем. Аз се съгласих и го разпитах где се намират. В скобки ще кажа тук, че аз с помощта на малджията научих много старини около Търново и далеч от него. Те са като хрътките: ходят, дирят, а зайчарят се възползува. Да имам власт ще ги направя почетни членове на археологическите дружества, така ще бъдат много полезни със своята дейност. Казвам, дойде при мене един от старите малджии и ми съобщи, че знаел зарити големи богатства около Търново. Аз не вярвам на малджиите, но във всеки случай, като се надявах, че все ще се натъкна на някои старини, съгласих се да го придружа. И тръгнахме.

Беше лято. Въздухът пламтеше тъй разгорещен, щото имаше около 50 градуса топлина, ако не и повече. Местността се намира над кладенеца на Нешо Белев, току до скалите и ние трябваше от шосето да се изкачим право нагоре към скалите по едно урвесто, насипано с дребни камъни обрасло с тръне място. Плунали в пот ние можахме да се изкатерим и обиколим скалите. Мястото с в един пущинак до скалите под онази пещера, която Рафаил Попов разкопа в последно време и откри следи от жилища на първобитни хора и на допотопни животни и оръжия.

Като разгледах местността, забелязах два дувара които заграждат едно голямо пространство. Дуварите са дебели около метър. След това се приближихме към онова място, гдето се намират големите богатства, седем катъра само злато. Разгледах внимателно широкото и срутено здание и за мое удоволствие аз открих това, което дирех дълго време около това място - открих следите на стария манастир "Света Троица".

От съчиненията на нашите стари писатели откривам, че манастирът "Света Троица" се намирал наред и е бил разположен до самите скали, в които имало пещери, гдето Свети Теодосий прекарвал времето си. Манастирът "Света Троица" който съществува и до днес не е бил наред. Но за да ни стане по-ясна работата нека си позволим малко отклонение от темата, върху която сме се залепили да говорим тук. Само в такъв случаи ще ни стане ясна работата.

1. Манастирът "Света Троица" който събори последното земетресение и който се премести малко по-надолу на север във от теснините, не е останал от старите български времена. Нищо старо нямаше в него. И черковата, макар и да имало друга по-стара, в околните здания и постройки и преданията не казват, че тази черкова и този манастир да носят характер на нещо старинно. Наистина турците са разрушили много нещо, но все щяха да останат поне дувари и други следи, които времето и човешката ръка не могат да унищожат тъй лесно. Преданието казва, че този манастир бил малко по-надолу и се наричал "Свети Никола". Сетне калугерите го издигнали горе до скалите.

2. Над манастиря няма такива пещери, в които да може да живее човек. Сочат калугерите някакви си малки пещерки, но те нито са достъпни, нито могат да служат за жилища, защото са много малки и много плитки. Пещери за жилища няма на този манастир, няма и по-далеч от него.

3. Той не е бил насреща. Знае се положително, че това шосе по което отиваме към с. Самоводене е било на другата страна на реката откъм днешния манастир "Света Троица". Пътят е минавал все по десния бряг на реката, излизал срещу Сергеевц и тогава вземал направление към Никополис, а от там за Русе и Свищов. Малко по на запад от днешното село Самоводене се намирвала една малка махличка, която се наричала Суванджи къой или Лукарско село, както Самоводене е записван в турските документи. Тази махличка е била разположена по Пътнишкото дере към Кобилишката височина. На северозапад към Хотница се намирвало едно селце, което се наричало Самовода или Семовода. Само или Семо е име собствено, вода или войвода съставлява втората част на думата. Семо войвода се потурчил и останал да владее това имение. Наследниците му били много жестоки. Много лоши хора и веднъж селяните се нагласили, убили своя владетел. Избягали и се заселили в Луковата махала, като дали названието на новото селище пак Самовода, а останените си жилища наричали старото Самовода и ходели да обработват нивите си там. И до сега наричат местността малко по на северозапад - старото Самоводене. От Самовода станало по-сетне Самоводене.

Като се заселило новото селище потърсили начин да се съобщава по-лесно с Търново, като почнало да расте към Варуша. Самоводчаните почнали да се катерят по височините към Беляковец, който бил заселен в ново време и на който на мястото били градините на владиците. По-късно самоводчаните минавали през Зеленка и по-късно самоводските магафи издялали върховете под поличките, като излизали на тъй наречения Самоводски пазар в Търново. Шосето е прокарано във времето на Мидхад паша и тъй се забравил насрещният път.

От всичко това се вижда, че манастирът "Света Троица" не можел да се намира насреща, щом се убедим, че пътят е бил на дясната страна на реката и следователно насреща е била местността по която върви днес шосето.

5. Пещерата, която се намира над това място е много удобна за жилище. Там са живяли някога хора. Това се доказва от много находки вътре, от многото предмети с които са си служили хората. Там ще е живял и Теодосий.

6. Дебелите двари, които заобикалят едно голямо пространство и остатъците от черквичка, която има дувари дебел един и половина метра, която впрочем днес е обрасла с тръне, дървета и различни влачеци растения показват, че тук ще е имало и по-голяма постройка. Никой нищо не знае за тези постройки. Освен всички предания говорят, че тя е на стария манастир. И в манастира "Свето Преображение" се е запазило предание, че на това място за която говоря по-горе имало стар манастир, който бил опожарен след идването на турците.

Тези остатъци заслужават едно сериозно проучване и едни грижливи разкопки. За мене беше много важно това откритие и аз разгледах подробно всичко което се представи пред очите ми, макар и да беше обрасло в треволяк. Дварите са съборени до основите. Черковицата също е съборена. Само на източната страна гдето са били олтарите дварите стърчаха метър и половина над земята. Околното население трябва да е вземало камъните от дварите. Останали само дребните от църковата и затрупаните от олтара.

Не говоря специално за този манастир и затова няма да ви описвам подробно. Водачът ме заведе най-напред при олтаря и ми посочи като каза: "Тук са заровени двата катъра имане все жълтици" и почна да ми разказва историята на това имане.

- Преди няколко стотин години тук имало манастир но запустял без калугери. Научила се една хайдушки дружина да прекарва зимата тук. Лято хайдутували по Влашко, Богданско като стигала чак до Немско. В своето хайдутуване тя сполучвала да натовари няколко катъра злато. Връщала се тук, прекарвала зимата, заравяла парите и тръгвала пак по своя занаят. Веднъж я заобиколила полицията в Богданско. Изтребва я цялата, без да може да се отърве никой. Но воеводата

оставил книга, в която се описвало подробно где се намирват парите и колко са те на брой.

В тази книга се казвало, че имало девет катъра с жълтици.

Отдавна време малджиите дирят тези пари. Обикаляли тази местност нощем и денем. Питали, разпитвали и най-сетне се спрели тук като място, гдето ще изнамерят жълтиците. Според думите на малджиите под самият олтар се намирвало подземие дълбоко и широко. Там хайдутите прекарвали цялата зима в песни и свирни, на ядене и пиене. Там стоварвали събраните пари и ги трупали. На пролет заминавали, като оставяли парите в подземията заключени. Запитах пъдаря веднъж, виждал ли е той да идват малджии често по тези места.

- И денем и нощем се провървяват гости от разни краища. Само владиците не били идвали още да дирят богатството. Идат, обикалят, гледат и си заминават.

От всичко това най-интересното е, че тук имало манастир, имало черкова и в тази черкова имало подземие. Да оставим преданието за имането. На много места се приказва за тези катъри с имането. От всичко що видях, дойдох до заключение, че тук се намирвал старият манастир "Света Троица". и заслужава да се разкопаят основите му и да се проучи основно. Дали ще се намери нещо ще покажат разкопките. Най-напред се запазило преданието за подземията на манастира. Сетне вече се напълват тези подземия с пари и то все злато, а по-сетне вече се забравя за манастира. А главно се изтъква богатството, което привлича малджиите.

Край.